

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

Брой 5. У Сомбору 15. Марта 1867. Год. IX.

Школски Лист излази месечно дваред: сваког 15. и последнѣг, а Приятель србске младежи излази као додатак школскога Листа. Цена е за оба Листа 4 Фор. на годињу.

Привремено упутство

ЗА УПРАВИТЕЉ ПРАВОСЛАВНИХ ГЛАВНИХ ОСНОВНИХ ШКОЛА У УГАРСКОЙ.

§. 1. По пропису ставля се код сваке добро устроене главне основне школе едан за управителя ради непосреднога надзора и управе. Тай е самосталан, и има за ово или до-вольну годишню плату, или награду.

§. 2. Управитель има се старати о напредку повереног му завода, и стои у свези са дотичном консисториом као најбли-жом предпостављѣном власти.

§. 3. Дужности овог управителя тичусе најглавније:

- а) науке и запта школске младежи;
- б) намештая школских соба и учевне опреме;
- в) воденя и држания спољашнѣга реда.

§. 4. Што се тиче науке, пазитѣ управитель:

да се све науке, како су за поедине разреде наређене, не само у одређене часе предаю; и по одређеним школским књигама, него и по прописаном начину, да би се тим достигла цел свакога пособце разреда;

да учители сагласно и сложно раде и у методу едно-образно поступаю;

да све прописе тичуће се науке непрестано на уму имаю и све науке тако предаю, да ово не само за умни и религи-озно морални развитак и изображенѣ младежи, него и за њиов грађански живот од лепе и постојане користи буде.

Управитель ће пазити на прихвате, где су допуштени, да их учители држе, и гледаће, да их ови даю у прописано вре-ме и на корист деце, али да се никако деца на прихват не-тераю, ни овим новчано глобе.

Што се тиче школскога запта дужан є управитель пазити: да се приучаваю деца из свию разреда на добро и пристойно владанѣ;

да деца из стариѣх разреда своим владанѣм буду деца из млаѣих разреда увек за пример и углед;

знаюћи, да є задаћа основне школе, да се у младежи утврди религиозни характер, има се особито о том старати, и гледаће, да ово што веѣма унапреди и подпомогне;

уобште трудиће се, да науком и заптом онако управля, да деца не само праведне желѣ своих родителя подиуно задовољ, него да се и свуда де год се покажу било самце или у скупа, сваком честитом човеку допадну.

Ради уреднога предаваня наука и нуждног сагласия и єднообразия у поступку са децом држаће управитель са учительма прописане месечне договоре (конференциє).

По потреби договараће се и са поєдиним учительма по собце о науци и запту и гледаће, да опажене мане приятельским начином одклони.

Исто ће тако пазити на награде и казни, како се у поєдиним разредима употреблюю, и само ће оне допуштати, кое су допуштене и припознате да су удесне, а гледаће, да учитель и у овом у сагласиє доведе, како би и у овом погледу била єднообразност у заводу,

У свима тежим случажима, особито ако би се кои од учителя противио нѣговой доброй намери или постоеѣим наредбама и законима, има се он са дотичном консисторином посветовати, шта ће чинити.

Он ће се старати, са учительма у онаком отношаю да стои да то и по завод користоно, и по нѣих пробитачно буде, али несме уз то заборавити, да є напредак завода сила пречи, од личне користи поєдиних учителя. Он ће учитель пазити, чувати, закланяти и нѣих у случажима неправедних нападая или где би њинова част вреѣана и њинова радня сметана била, бранити; али и на супрот, где свима средствима приятельства и благости неузможе успети, несме се затезати, да предпоставлѣной власти одма неприяви оне недостатке и мане, што их уза све усиляванѣ не змогне одклонити.

Где има катихете гледаће, да се с нѣим споразуме о свему, што се тиче религиозне моралне управе с младежи, и да све оно, што по том утврдили буду, у дело изведе.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

У случаю болести или друге које препоне учитеља он ће их сам заступити или ће се постарати за ово

Најпосле гледаће, да се што се тиче владања деце спознаје и са дециним родитељима или ових заступницима, и радиће да и ове задобие.

§. 5. Са науком и заптом стои у тесној свези и добро станџ и намештај школских соба и зграда, а особито набављањџ нуждних учевних опрема. По томе ће управитељ водити бригу о томе, да су школске собе чисте, изветрене, зими у своје време загрејане, а ако је где по науку нужно и осветљене; да има довољно потребних намештаја: скамја, табли, и др., и да се све учевне опреме, како су за који разред нуждне набаве и удесно употребе.

Он ће пазити, да намештаје и учевне опреме нико неквади, ни од несташлука, ни другачије, а особито оне учевне опреме, што се лако укварити могу, да се удесно склањају и чувају, да се неразвлаче; за то ће имати на крају сваке године заједно са учитељима све ове ствари по односим пописима да прегледа, па где шта нађе, да је нужно да се оправи, а он ће одма то и наредити.

§. 6. Свака добро устројена главна основна школа мора имати следеће званичне књиге и пописе, које мора управитељ чувати, као:

- а) разредну књигу (разредницу)
- б) књигу за наредбе (наредбеницу)
- в) књигу са рачунима од поклона за сиромашну децу (задушницу)
- г) књигу о заветима и основањима за школу (заветницу)
- д) попис од намештаја,
- е) попис од учевних опрема
- ж) попис од књига из књижнице,
- з) записницу о конференцијама,
- и) записницу о примљеним и на поклон раздатим књигама, и све прописане образце (формуларе) за званичне извештаје.

Све ове књиге и записнице чуваће управитељ у школској писмохранилици (архиви) и предаваће их приликом личних промена уз записник дотичним заступницима у звану били привремени или стални.

Он ће разређенџ (класификацију) деце, као што се у конференцији сврши, одма увести у разредну књигу, све примљене наредбе и налоге тичуће се школе у књигу од наредба, све

поклоне за сиромашку децу у књигу од поклона, а сва заветна писма одма у књигу од завета.

У разредну књигу имаю се уписати и сви приватно ту испитани ђаци, заедно са добивеним оценама, и то као додатак на крају сваке године уз разредницу јавних ђака.

Ако се води летопис школски (споменница) или где хоће да е заведу, имаю се у њу увести сви по школу и обштину важни догађаји.

Све ове књиге и записници имаю се показати при визицији школе од виших надзорника, да их виде и видирају.

Исто ће тако чувати управитељ и сва остала званична писма, што их прима, као и преписе својих извештаја и одговора сложено у архиви по реду времена.

§. 7. Што се тиче држанија спољашњег школскога реда, то ће управитељ водити бригу :

да се школска година у своје време започне и доврши;

да се том приликом прописане свечаности одрже;

да се строго обдржи пропис о распустима, што су у текућој години допуштени;

да се нареди и обзнани, кад ће се држати испити, било јавни или приватни, особито свечани, и да се учине том приликом уобичајни позиви, где е нужно, да се начине и испитни програми, у чему се има управитељ ставити у споразумљив са дијецезанским школа надзорником или ако овог није, са дотичном консисторијом.

Његова е дужност да се постара за све оно, што се има о испиту изложити и има присутствовати на испиту, био јаван или не.

Он ће при полазку деце у школу свако дете упутити у дотични разред: почетнике у први, а остале по мери како е које приправљено, и известиће о овом учитељ дотичних разреда. Његово е, да у споразумљиво са катихетом где га има; премести децу из нижих разреда у виши, при чему ће и на то пазити, да неби која соба препуњена била, а друга остала празна, него да се поделе деца онако, као што задаћа школе иште.

Код школа на углед, у коју немора примати сву децу коју год се пријаве, примаће само онолико, колико допушта простор собе са обзиром на задаћу ове школе.

Далје е дужан управитељ брижљиво о том настојати, да сва деца, што су дужна походити школу, нју уредно походе;

ако би кое од школе изостало, он ће развидити узроке, и само он може по некое дете из обзира важних узрока у споразумљно са дотичним учителџм на неко време опростити од школе, а у споразумљно са катихетом од цркве.

Он ће водити попис о свима разредима, у кои ће окром осталих уводити белешке о свему што се тиче школскога запта, и што год на поединой деци или сам опази, или му приликом месечних конференция учители саобште.

При оценываню (класификаци) деце, било явни ил приватни ђаци, има пазити:

а) да се при оцени деце из најнижега разреда са прирешџм на ньюву младост поступа благо, а код деце из висших особито четвртога разреда да се тим више иште, не смеђући с ума, да се у оным школама, што нису за углед, и у кое мораю примљџна бити сва деца из оне обштине ил предградия, без обзира да ли су добро ил лоше одарена и имаю ли код куђе помоћи ил не, при оценываню те деце има прирешџ:

б) да се исказ катихете, где их има, не само при оцени деце из науке хришћанске, него и из владаня највеђма пазити.

Управителю стои на вољи, са децом из четвртога разреда на краю године предузети још и писмене испите из свию учевних предмета изузевши науку хришћанску, да би по томе мого још праведние оцене дати.

Школске сведочбе издае управитель на основу разреднице, он их са катихетом и едним од учителя подписуе и он удара на нџх званични печат; а код школе на углед подписуе их још и окружни школски и одбосно дицезански школски надзиратель, кои код школа на углед заступа место од окружнога надзирателя.

§. 8. Управитель подноси предпостављџной школеской власти у свое време не само повремене него и све друге нуждне ил поискане извештае састављџне по прописаном образцу.

§. 9. Ако би са којом главном основном школом стаяо у свези учительски приправнички завод (препарандия) то ће се управитель постарати, да се точно одрже сви у овом погледу постоећи прописи, особито то, да са приправничким учителџм у сагласию стои.

Издато од кр. уг. наместничког Савета у Будиму 11. Јан. 1864. Бр. 48,347.*)

*) У унутству, кое е на местне управителџ основних школа издано, речено е, да ће се ови из унутства за управителџ православних глав-

Беседа на св. Саву

(говорио у Слабиньской школи у Банји Павле Паић свештеник.)

Мила моя браћо Срби! Лани смо први пут на данашњи празник србски, св. Саву у школу долазили, на водици се Богу молили, чинили спомен св. Сави србском просвѣтителю. Увѣрен сам, да се сви ви самном заедно радуете, што нам Бог подѣли ево и данас се овди у нашој школи виђети и разговорити.

Прие него што ћемо Бога умолити, да нам чрез освештаванѣ водице пошлѣ Св. Духа, казаћу вам узрок нашег данашнѣг долазка амо у школу, и узрок освештаваня водице у школи. ер ми обично сваке младе неделѣ у цркви светимо водицу. Послушайте ме зашто:

Бог, кад е свиет створио, у трећи дан раздѣлио е воду од землѣ, као да би одлучио чистоћу од чистоће, и дао води наравну силу, да пере и испира што е блатно и нечисто. Пророк св. Јован пере грешно тѣло они, кои су долазили к њему, да их крсти. Св. Јован самог Христа крсти у Јордану и у тай мах силази Дух Свети, да освети грешну земљу. Св. Сава држећи у ливвой руци крст, а десном умаче босиљак у Дунав, Саву, Мораву, Дрину, Уну, Сану и Ситницу, и благосиля Србе свое, да их Дух Свети просвети, и постану синовии майке православне цркве. Срби су истина прие св. Саве Христьяни били, али нису вѣре свое познавали. Њии е требало упознати са вѣром, њии учити. Он е изабрао дванајст Срба, као дванајст апостола. Посветио их за прве учителѣ, и разредио их по народу србском, и заклео их, да служе Богу и народу. Ти одабраници су од свега срца одазвали се тој св. дужности својој, обилазећи уручена им мѣста, учили стадо свое духовно вѣри и закону, тѣшили их у туги, и помагали у невољи. Још то све није намѣру св. Саве постићи могло. Он започне свуда у народу србскоме школе подизати, да у дѣци малой одгаи добре христьяне, поштене люде, и честите Србе. И заиста св. Сава положио е темель, оной великой Душановой царевини.

них школа још на ситније свое дужности видити, е тога обраћамо пажљивост госпде управителя наших основних школа на овде изложено упутство а особито на садржай §. 4—8. по коима им валя свое званичне послове точно вршити.

Ову св. Савом започету радњу о просвѣти и науки, наставе други св. люди. А дѣца њилова Срби, завѣтују се својем просвѣтителю, постом и молитвом у славу имену његовом и св. дѣлима, док су живи празновати, а уз то и друге учитељ наше цркве споминјати као: св. Арсенија, Максима, мученика косовског цара Лазара, Стевана Штиљановића, Стевана краља Дечанског, Младог цара Уроша и многе друге. То је узрок зашто смо у школу дошли данас, и на водици Богу се молимо.

Любезна браћо моя Срби! из овог што сам реко, свако ће лако увиђети потребу и нужду школа. Али ја сам на несрећу нашу, доста пута чути морао, ће некои говоре: шта ће нама школе. Дѣца наша нека нама марву чувају од које живимо. Учитель се плаћати не може, ер смо ми осиромашили. Ја и сваки између нас, који жели срећу дѣци својој, такав говор сажалѣвати морамо. Нисе наш народ плаћанѣ за издржаванѣ школа и учитеља осиромашило, већ су нам маѣне и очуе наше, при комад у торбу увалили. То грдно плаћанѣ за школу, са стои се у 25 пара од рала, па зар је то много? Да је још толико, нежали брате! то је на добро твоје дѣчице. А ко од вас нежели добра својој дѣци. Желите да како сви. — Видители браћо моя драга! како се је свјет изопачио: Бог се непочитуе; вѣра се таре; непоштењ и небеген у народу завладао, па ће ће дѣте твоје дѣше и болѣ сѣта и науке чути, но у школи. Чоек, који често у цркву долази, може из св. Еванђелија све то чути, и научити дужности к Богу и људима, као и дѣте твоје у школи; али он не може као дѣте у школи научити се читаню србски књига, а нама је знати прочитати србску књигу преко нужно. Ер одкуда би ми знати могли, да смо ми Срби некад своје краљѣве и цареѣве имали; од куда ћемо сазнати, што је старевина наша; одкуда ћемо дознати за правце наше, што су нам их цареѣви обрекли, кад су нас овамо позвали, да их од Турака бранимо. Све се то може само из србски књига знати. Е па ко би још и помислити могао, да нам србске школе не требају! Онај, који говори да нам србске школе не требају, тај ради у прилог нашим душманима; тај нисе пријатељ своје вѣре; тај је душманин свога народа; тај оштрим мачем сиче своју народност, ма тај се и сам баца у проклетство нараштаја као и косовска издаца Вук Бранковић.

Немојте се дакле никад, ни није тужити, на то мало плаћанѣ за школу, кад је ето видите, школа од неоцѣњене користи за вашу дѣчицу будући србски народ. Потужимо се ми свѣт-

У Н И М Е Р З И Т Е Т С К А Б И В Л И О Т Е К А

Умоме цару нашем на неправду, која нам се у школи чини. Ово је Божиом правдом наша србска школа, ер ми Срби, са ничијим туђим, већ баш са својима крвавим жудљивима издржавамо ју. Па се она ипак звати несме „србска школа“ него ју крсте „хрватска народна школа.“ Србска се књига тек мимогред учи, а хрватска се баш мора. Издржавати ју не да морамо, оћемо од свега срца, али оћемо у нџој да и уређуемо, како је по нас болѣ, по народност нашу напредно, а по нашу православноу вѣру користо. Нами је то, како се овди у краини у нашим школама уређуе, богами неправо. Цар наш прогласио је „равноправност“ за све своје народе. А видите како се царска рѣч овђе још са свим неиспуњава, па се ми на неправду пред свиѣтом Богу и цару потужити морамо. Милости од никога неиштемо, него правду и правицу коју подпуно заслужуемо, ер ће се крв за благо цара и отачбине пролѣва, тамо ју пролѣвамо ми више него јко други.

Пре двѣ године дана, држан је у доњој Карловци наш црквени сабор у цѣли, да уреди наше црквене обштине, школе, свештенство, наше фондове, што их Сава Текелија, садашњи Новосадски владика Платон Атанацковић и други, за школе, и за сиромашне и вајане ђаке основаше; па ти саборски закључци још никако да добию потврђенѣ, и могу још по несрећи нашој проћи, као и Темишварски. Дакле тако је то?! Ђе је воевати ту је Србин први на дѣлу, а ђе се правце раменом дѣле, ту је Србин последњи на диелу. Други народи у нашој царевини брое по хиљаду школа, а Срби брое по хиљаду сирота и удовица.

Ми смо све то, стиснувши очемерене груди наше, стрпљиво подносили а св. Сава код престола Божиег се молио, и Богу се домолио, да је баш виђено да се и по нас Србе на болѣ окреће, ако Бог да! Наша омладина србска, што се учи по великим школама у Златном Прагу, Пешти, Бечу, у Нѣмачкој и Швајцарској лѣтос се у соколовом гнѣзду Новом Саду састала и у скупштини закључила књиге србске писати и у народ их шилјати да се читају. Св. Сава нека јој дѣло благослови, а од нас јој мило и драго поздравлѣ! да се и нас, своје браће Србаља у Краини, незабораве.

Још напоследку велим нама да будемо сложни и єдини. Покажимо да и ми имамо осѣћања за србски єзик, за србску књигу и народност, покажимо да любимо просвѣту, науку и напредак. Све оно, што се наше србско зове, покажимо да лю-

бимо, поносимо се и дичимо. Тако чувство и осѣћањѣ са нама да овлада, онда ћемо са дѣчицом нашоом запѣвати моћи: Ускликнимо са любви светителю Сави и т. д. Онда ће ова светог Саве водица душманима нашима морска пучина бити, о коју ће се сила њиова разбити, а нама ће водица ова бити капљѣ Духа Светога, кои нас из сна робованя буди, и у живот слободѣ уводи. Амин.

Маня пословна писмена.

(За старје разреде основних и за недељне и шегртске школе.)

2. ПРИЗНАНИЦА.

(Продуженѣ.)

Кад се догоди, да њих двоѣ имаю едан другом плаћати, па прегледавши своѣ рачуне измиресе и о томе едан другом изда признаницу на изравнанѣ, коѣ овако напишу. Н. п.

Образац признанице за изравнанѣ.

Ми подписани прегледавши своѣ међусобне рачуне, што их до подписаног дана имасмо намирисмо се тако, да едан од другога ништа више тражити нема, и ако би се ма какво пре данашњѣга дана од нас едно другом издато и едно другом задужује писмено нашло, то овим проглашуемо за невредно.

Од овога у два еднака примерка пописаног и од обоице нас подписаног писмена задржава сваки по едан примерак за се. У Новом Саду 27. Дец. 1866.

Петар Васић ср. трговац у Каћу

Сима Пешић ср. трговац у Новом Саду.

ЗАДАЊЕ. Промени признаницу 1, и почни овако: Подписани признаем . . . Промени 2 овако: Данас 1. Апр . . . Промени 3 овако: Г. Марко Васоевић . . .

Напиши признаницу од 35 фр. за своју месечну плату. — Издај призн. на одплату од 20 фр. за издатих 3 хвата дрва по 12 фр. — Напиши призн. на онај под 1. написани чизмарски рачун. — Напиши међусобну призн. о том: Зидар Паво Илић прима од Стевана Савића економа 2 лапца земљѣ на Раичеву у Сомбору у име дуга од 600 фр. А. в. коѣ му ѣ онај дужан за оправу куће. Обоица изјавлюю, да су се међусобно изравнали. — Издај призн. да си примио годишню камату 6 % од своих по гласу у руци твојој находѣ се облигациѣ од 3. Окт. 1866. г. Н.Н. у займ датих 1200 фр. А. в. и примети, да ѣ дужник праву признаницу, што си му ѣ у своѣ време

издао изгубио, овим речима: уз кое имам додати, да е г. Н.Н. признаницу коју сам му тог дана (датуи) издао изгубио, те му нанђгову молбу ову нову издаем, са том примедбом, ако се она нађе, да ова ништа невреди.

ПРИМНИЦА.

Кад ко коме какву ствар шалѣ, да е онај или за себе задржи, или да другме преда, и оће сигурности своје ради, да има доказ, да е онај ту ствар доиста примио, а он иште од онога писмено о том, то се писмено зове примница (реверс или рецепис).

И у овом писмену има се изложити:

- 1, примљена ствар и нѣзин точан опис;
- 2, име, презиме и шта е онај, ко е шалѣ;
- 3, дан месец година и место, где е и кад примљена;
- 4, име презиме и шта е онај, ко е прима.

Ово писмено напише обично сам онај, ко е рад да га има, па пошлѣ онеме, ко ствар прима, да га само подпише.

Примери: 1. Примница

Да ми е г. Ђира Анђелић столар из Сомбора предао педесет фр. А. в., да их преда г. Томи Теодоровићу адвокату у Новом Саду, овим признаем.

У Сомбору (датуи)

Н.Н. ср. и шта е.

2. Примница

Од четрдесет и пет фр. А. в., Што ми их Г. Н.Н. капетан при свом ненадном одлазку у одсутству свог газде Н.Н. трговца у Баи предаде, да их я овоме предам, овим признаем.

У Баи (датуи)

Н.Н. ср. и шта е.

3. Примница.

Да ми г. Н.Н. (шта е) из Н. по свом слуги посла четрдесет фр. А. в., да их за нђговога сина Н.Н. г. учителю Н.Н. у Н. у име стана за четврт год. од 1. Априла до края Јунија предам, овим признаем. У Н. (датуи) Н.Н. ср. и шта е.

ЗАДАЋЕ. Промени прими. 1 и почни овако: Данас ми предаде . . . Промени 2 овако: Г. Н.Н. капетан . . . Промени 3 овако: Слуга г. Н.Н. . . .

Напиши прими. да ти слуга г. Н.Н. из Н. предаде 1 сандук под знаком Нр. 4. да га ти у село Н. г. Н.Н. трговцу

пайдалъ за 3 лана имаш послати. — Напиши, да си од кор-
маноша Н.Н. с лађе Н. примио 1 буре вина од 5 ак, под зна-
ком А. К. 7. да га г. Н.Н. (шта є) у Н. придаш.

(Продужиће се.)

Уступно Писмо Платонеуму

„Съ утѣхомъ и радосѣу видећи Я подписанный, да тако названный при Учительскомъ Педагогичномъ Институту у Сомбору мною године 1862. заведеный „Платонеумъ“ при своей своей иоште неякости ипакъ плодосно напредуе, па тога ради родо-любно желећи и далъ га прихватити се и оснажити га, драго-вольно самъ се решио и све друге такође изъ Протопресвитера Новосадскога и Сегединскога Епископске сидоксналне и конвенциналне за време отъ 1853. до 1866. године заключно припадаюће ми Рештанцие, у колико те до данас инкассирание нису, истоме Платонеуму придодати, поклонити и у право чисте собственности му нѣгове уступити, као што и запта овыхъ ево Уступнимъ Писмомъ придодаемъ, покланямъ и у право чисте собственности му нѣгове уступаамъ. Инкассираниѣ истыхъ свію тыхъ Рештанціа Честнѣйшему Протопресвитеру Сомборскоме, као у-едно и Управителю Учительско-Педагогичногъ Института у Сомбору, Георгию Бранковићу, кой є и досад ревность свою у томъ већ похвално освѣдочио, съ пунимъ повѣренѣмъ препоручуемъ. Дано у Новом Саду 1. Фебруара 1867.

Платон Атанацковић с. р.
Епископъ Бачкій.

Предстоєће Уступно Писмо у засѣданію Консистеріалномъ дана 16. Фебр. тек. год. држаномъ под Бр. 55. от рѣчи до рѣчи прочитано, у Протоколь уведено и у оригиналу Протопресвитеру Сомборском Георгию Бранковићу нужднихъ расположениа и извршениа ради извршити се имаюћихъ одслано є.

Из Засѣданія Конзистеріалногъ 16. Фебр. 1867. у Новом Саду држаног. Ісідор Коларовић Архімандр. Ковильскій Предсѣдатель Конзист. Стефан Николић Іеродиаконъ и вице Нотариі Конзистеріалный.“

Светосавска светковина у Банялучкой Богословіи.

(Продуженѣ.)

Борко. Па кажи ми, душе ти Раденко, какво є дѣло за сваког човѣ-ка на овоме свиету најплеменитне и најсветне.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Раденко. Хоћу, с драге волѣ, мой Србине, само ме послушай: Ниједне ствари нема лѣпше на овоме свијету, ни крашње ни племенитије, него подизати и срдечно подпомагати школу и цркву, сиротне а добре ученике и осталу сиротину.

Б. Запста тако е Раденко; ер подизати школе и држати у њима добре и ваљане учитељѣ, то е код Бога и код паметни люди најпреча, најважнија и најсветија ствар за сваког човѣка, за сваку државу и за сваки народ; ер наука роде мой мили! извор е сваке среће и благо-станя, она е данашњим даном највећа моћ и свага.

Р. Добро брате Борко; али кажи ми: због шта е света племенита ствар подпомагати и благодѣјанија чинити сиротним и добрим ученицима?

Б. За то Раденко, што су ученици будућа подпора народа; на њима свет остае; од добри и ваљани ученика постају добри и честити грађани, ревности учитељи и пастири стада христова, а од учитеља и свештеника зависи срећа и несрећа свега народа; ер они су живац народни, они су срце народно. Ако су добри свештеници и учитељи народни, онда ће и народ бити срећан и напредан, слојан и благополучан, зато што су они руковође њихове. Они су, ако су само трудољубиви и научни прави расадници просвѣте народне, необорими темель благостаня народног и најјачи чувари вѣре, езика, и имена народног. Они су, ако само високи свој позив, разумију најтврђи утемель-тељи братске љубави, и свете слоге, сагласија и искреног пријатељског повѣрења и дружења. Ето зашто е драги Раденко, најсветија и најбла-городнија ствар подпомагати и благодѣјаније чинити сиротним а добрим ученицима; ер на оваким младим гранчицама Србство наше остае, и од наставника и старатеља њиови зависи, па да ове младе гранчице оби-лати плод принесу нашем милом и драгом народу и завичају, езика, вѣри и закону.

Р. Судићи дакле по томе, учитељско е звање високо и позив е његов врло велики и важан.

Б. Да шта ти мислиш, Брате Раденко! Ни едног звањја у држави и у народу нема светлијег и важнијег за народ, него што е учитељско, зато, што се учитељу повѣбравао млађана и невина срца дѣчија, да их он научи, васпита и на прави пут наведе. Учитељи су дужни у срца дѣчија уливати љубав према родитељима и друговима. Њима се препоручују невина и њѣжна срца, да улику још зарана ватрену љубав према милом и драгом народу своме, према светом вѣри и драгоцѣном езика и завичају. Њима се предају непоковарене душе, да им још из мале малоће укорене у срце свету слогу и братску љубав; ер само од те двије рѣчице зависи срећа и несрећа народа и друштва човечија. Учитељи напослѣдку буде код дѣце вољу и љубав за науком и просвѣтом, за којом се цео данашњи просвѣћени свѣт тако ревностно и озбиљно труди и стара. Да, љубезни брате Раденко, такво е високо и велико звање учитељско; али на жалост мало их имаде, кои знају тај преважни позив оправдати онако, као што треба, него само живе и нешто мало раде да се лебом ране; ер знај, брате Раденко, учитељ ако е добар и поштен, и ако хоће да колико толико оправда свое звање, треба да е прие свега научан, поштен, смирен, искрен, правдољубив и трудољубив т. е. да се еднако стара и труди о повѣреној му

дужности; од учитеља треба да е далеко пиянство, картањ, скитањ и псовањ, од иџга нека е далеко свака смутња, сплетка и лаж, зато, што е то само злобудним и непоштеним људима својствено. Дакле, кад видиш таквог учитеља, кои е удалџи од речени порока, тада знај, да е такав учитељ посланик неба и избрани уд човечанског рода; кои човека човеком учини. И такви учитељи код свиюпоштени и паметни људи заслужују сваку част, похвалу високо уважењ, и сваку помоћ и награду. А напротив они учитељи, кои с вишепоменутих пороцима другују, есу упропастителџи невинне дџчице и отровници непокварене младежи; такве учитељ или болџ реџи упропастителџ народне просвећени људи и љубителџи човечанства презиру и с мџста светинџ гоне, да неваљалици незапремају оно мџсто, џе би други способни и честити пуно користи учинити могао.

Р. О, сладки брате Борко! кажи ми имена ти србског: еси ли ти онај исти Борко, што си самном прие неколико година овце чувао?

Б. Есам брате онај исти преџашњи; али ми е хришћанско воспитанџ, свега и моћна наука душу и срце облагородила и свестним ме учинила.

Р. Свемогуџи Бог нека те живи, премили Србине Борко! кад си положио такав велики труд, да до те науке доџеш, и срдачно ти благодаримо, што си се потрудио да нам такови ваљани и полезни ствари изпричаш; него молимо само: кажи нам још штогџ.

Б. А шта више да ти говорим брате Раденко! за сада е довољно казано, само ако то божествено сџме буде пало на дџбру и обрађену земљу, т. е. ако само буде имало поштени, праведни и благородни срца, која су га топло примила и разумџла! — Него при растанку реџи џу ти још ово: Ти драги брате и премили друже, кад се налазиш сваки дан меџу народом нашим, с божие стране молим те, кажи му: нека својски озбиљно и најревностније подиже народне школе, и нек за њи набавља добре и ваљане учитељ; вр знај роде мой мили! да е просвећта и наука највећа моћ и снага, с којом се све постиџи може, и која нетрпи сиротињу. Зато вазлюбљџи брате, Раденко! заклинџм те живим Богом и предрагим нашим именом србским, и именом свети Немањџића, поздрави ми мили и љубезни народ наш, нека с тобом заедно непожали преполовити свое иманџ подижуџи просвећту и свету науку, која е кадра црно незнањ од нас у бездну стџрати, густу таму с очию скинути и учинити нас да будемо људи меџу људима!!!

После овог разговора, пџвали су ученици врло лџпо слџдећу пџсму:

О. Райко, мило дџте, каквае' ова радост, то дивно веселџ, коме ли свечаност?

Ћ: Ова радост, бабо, у част е и славу, светителю Сави, србског рода глави.

О. Ал кажи ми Райко, какви су то људи, коли е то с тобом?

Ћ. Ово су нам бабо, добротвори наши, руковоџе сређе, старатељи наши.

— А ово су овџе, млађани другови, мила браћа Срби, лоза Немањџина, потомци Душана. —

О. Бог вас живио, Райко, с ваши наставници, с добротворма школе, кои е помажу.

Б. Амин, амин, бабо; само нек е слоге; амин вишњи Боже!
 Живили кои нас помажу! — добротвори школа! — на многа лѣта.
 После свега овога сви су учесници послужени били кољивом,
 кое е у част светителя приуротовљено било.

Школске вести.

ИЗ СРБ. УЧИТЕЉИШТА. Високославни кр. угар. нам. Савет наредбом од 25. Дек. пр. год. Бр. 85,839 пажљивима е учинио преч. консисторије Вршачку и Тамишварску, као и дотичног окружног главног Управитеља школског, да се у подручним гимназијама и реалкама младеж србска науци вере и србском езикѣ точније и с већом ревностију настављати има. Притом е наложено управитељству учитељшита србског, да у будуће све питомце, кои у овај завод ступати намеравају, строгом пријемном испиту из Науке вере, Библ. повести, Србског Читана Писана и Ёзикословља, Славенског Читана, из рачуна напамет и на табли с целим бровевима и разбитцима и из малаго појња подвргнути има, па свакога кои испит с добрим успехом не би положили могао, да има с места од завода овог одстранити. Уедно забрањено е у препарандию примати ђаке из Врбашког IV. гимн. разреда, ван ако ови неби у којој јавној гимназији испит положили.

На ову наредбу чинимо пажљивима све ученике кои намеравају на всен у препарандию ступити, опоминиоѣ их да се зарана припремати почну, како би пријемни испит с добрим успехом у свое време положити могли.

УЧИТЕЉСКА СКУПШТИНА У ВРШЦУ. По званичном извештаю држана е прва уч. скуп. у Вршцу 17. Окт. о. г. под председништвом дотичнога окруж. школ. надзиратеља г. Ф. Трандафиловића проте Вршачког. На тој скупштини присуствовало е 24 учитеља, 16 катихета, 14 местних школских управитеља и 15 школских старатеља. Овом се приликом као при првом састанку световало и договарало о том, како би се одклониле мане и недостатци на школи; држана су некоја практична предавања за углед из предмета за школу прописаних; писмених радова нис никоих донешено, него су сад раздате тезе, кое се имају на идућу скупштину израђене донети. Најважније што е овом приликом учинио то е, да е положен темелј едной окружној црквено школској библиотеци за свештенство и за учитељѣ. Боже дай благослова и да ово неостане на папиру, него да се оствари, и да буде користи, а не да остану књиге у рафовима лежећи! (Види допис из Вршца у 1. броју Школскога Листа)

СТАНЪ ШКОЛА У СРБИЈИ ЗА ГОД. 1865. (Продужено из бр. 23. Год. 1866.) Богословия постои од 1836 годније у Београду, а законом од 26 Септ. 1863. добила е свое стално устройство. У нjoj се осим чисто богословских предмета предају и такове светске науке, кое ће допринети да се образованост будућих свештеника и учитеља увећа, а то су Физика, обшта историја са земљописом, польска економија, психологија с Физиологијом, логика, рачун, учитељски метод и диететика с домаћим лекарством, и руски език. Ово заведенѣ, над коим преосв.

Г. Митрополит брижљиво бдије, од године на годину све се болѣ развија како у погледу на науку, тако и у погледу на воспитанѣ, само се у овом последњим обзиру налази на велике тегобе у томе, што заведенѣ нема цѣлосходног сместишта и што су средства за издржаванѣ и његово јако скучена. У Богословию се примаю ученици из IV. гимн. разреда. Богословаца е било 194, а дѣйствовало е 7 професора међу којима е едан ректор. На плату професорску потрошено е 57,984 гроша: на издржаванѣ ученика 18,000 гр. а на остале потребе заведеня 7400 гроша. Сви ученици имађаху бесплатан стан, отрев, осветленѣ, и негу у болести, а половина уживаше у заведеноу и рану коју за 40 ученика плаћа правителство, а за остале родители.

Велика школа е највише заведенѣ у Срби. За ию е 24. Септ. 1863. изашло ново устройство, по коме е дотадашњи лицей преобраћен у велику школу или академию са три факултета: Филозофским, техничким, и правничким. У овој се школи спрема младеж за разне струке државне службе и за више сфере грађанског живота. Било е у великој школи 194 ученика, дакле далеко више него у пређашњим лицееу. Професора 15. Велика школа има прилично снабђвене и добро уређене кабинете за разне струке наука. На издржаванѣ и њно троши се 159,967 гроша. —

За све средиѣ и више заводе прописани су сходни закони, а у средњим школама укинута е телесна казн. Укинућем ове казни опазило се да е свуда постало болѣ владанѣ дечие и болѣ приљжаванѣ у наукама.

Правителство србско у свима научним средњим и висшим заводима подпомаже велики број сиромашних а добрих ученика новцем и покланянѣм школских књига. Међу оваким правителственим благодѣјанцима налази се знаменити број србских и бугарских младића из Босне, Херцеговине, Старе Србије и Бугарске, кои се спремаю за учителѣ и свештенике у своме отачаству. На све ове благодѣјанце потрошено е 36,000 гроша.

Осим тога правителство издржава у Страним земляма благодѣјанце кои се тамо у висшим стручним наукама изображаваю и усавршаваю. Такових питомца било е 43, и на њи е потрошено 199,803 гроша. Ови питомци подносе сваке половине године министру просвете научне расправе и своя школска сведочаства.

НАИМЕНОВАНЯ. У Сенђурђу код Бечкерека: наименован Ђорђе Павловић; свршио 2 реалне класе и препарандию и положио практ. учительски испит све у Сомбору. Проглашен да е способан за учителя у основној школи. Ние се више нико тражио. Одобрено од кр. уг. Намест. бр. 819, г. 1867.

За учителя у новоотвореној девојачкој школи у Турји наименован е г. Чедомилъ Бошняковић. Свршио е трећи реални разред и препарандию у Сомбору године 1866 с добрим успехом. Наименованѣ ово потврђено е наредбом в. кр. угар. Савета од 8. Фебр. о. г. бр. 8973, условно, да наименовани учисель Юлиа месеца текуће године испит о учительској способности по смислу наредбе од 26. Авг. 1866. бр. 60,113, — у Сомбору положити има.

УПРАЗНЈНА УЧИТЕЛЬСКА МЕСТА. У Пивницама плата 105

Фр. а вр. 25 пож. жита, 1 цента меса, 3 хв. сламе, 15 фунти доя, 40 фун. соли, 1 пож. пасуля, и уживањ по сесе земљ. Молбенице се до 23. Марта поднети имаю ч. консисториј у Н. Сад.

У Срб. Ст. Петру плата 143. Фр. а вр. $1\frac{1}{2}$ ланца ораће земљ, 1 ланац баште, 36 мер. жита, 25 фун. соли, 12 фун. свећа, 15 форинти у име свинчета, и 3 хв. дрва. Молбенице имаю се у Марту месецу ч. консисториј у Темишвар поднети.

ПОКЛОНИ. Високопречисти Господи Теофан Живковић Архимандрит Бездински изволио е наредити да се и ове године као дар од нѣга шалѣ Школски Лист девојачкој школи у Ср. Карловци, и школи србској у Чобанцу.

Преч. Г. Никола Беговић парох у Г. Карловци предплатио е окром свога Листа јошт и за србску школу у Дрешници у Огулинској пуковни.

Г. Др Данило Медаковић, — осим Листа што за себе држи предплатио е за једну школу у Хрватској. Дар овај шалѣ се новооснованој срб. школи у Глини.

Један родољуб из С у Угарској осим Листа што за себе држи предплатио е за једног ваљаног учитеља, с жельом да име дарователя у тайности остане. Дар овај жалѣ се Гд. Игњату Видаковићу учитељу Санадском.

Г. Мавко Котта из Новог Бечея предплатио е за учитеља Липовског у Барань.

Г. Никола Малетић местни лекар у Срб. Бечею послао нам е годишню предплату за једну Банатску школу. Дар овај прима србска обштинска школа у Кетфелю.

Свим овим приложницима на родољубивом дару њиховом од стране Уредништва овим се јавно захваљуе.

ПРЕДПЛАТНИЦИ ШКОЛСКОГА ЛИСТА (за годину 1867.)

Просв. г. Прокопије Ивачковић епископ арадски 2 ф. Преч. Г. Г. Стефан Михаловић архимандрит св. ђурђевски 4 ф.; Атанасије Чурлић архимандрит и провикар у Котору 4 ф.; Обрадовић парох шиклошки 4 ф.; П. Римски парох св. андрејски 4 ф.; Обштина Илок 4 ф.; Сима Коић земљделац из Баната за сина Димитрија 5 ф.; Кнежевић Ђ. А. Карађорђевић у Пешти 4 ф.; Бл. гд. Теофила Димић окр. директор у Митровици 3 ф.; Дим. Косић учитељ мухачки 4 ф.; Обштине Бингула, Бачинци, Дивош, Ердевик, Чалма и Беркасово преко г. Јовава Младеновића срезког судца 24 ф.; А. Косанић уч. у Бечкереку 2 ф.; Ђ. Величковић уч. елемирски 2 ф.; Јован Стојковић властелинства управитељ за једног учитеља у Барань 4 ф.; Обштина осечка 4 ф.; за обштину чепинску 4 ф.; школа у Чакову 2 ф.; П. Стојановић парох у Чакову 2 ф.; Србска школа у Баи 2 ф.; Становници сиришки о Никољу дну на издржавањ Школскога Листа сакупише 20 ф. за које се шалѣ Лист Школски Обштинским школама у Сиригу, Парцу, у Пероју, у Градачку, Богословији баялучкој и учитељу сиришком В. Поповићу.

(Продужиће се.)

Издае и уређуе Никола Ђ. Вукићевић.

Брзотиском Андрије Вагнера и друга.